SPIS TREŚCI

WSTĘP (Henryk Januszek) 5

SOCJOLOGIA JAKO SAMOWIEDZA SPOŁECZNA (Grażyna Krzyminiewska) 8

SPOŁECZEŃSTWO POLSKIE W SOCJOLOGICZNEJ PERSPEKTYWIE (Grażyna Krzyminiewska) 11
I. Dziedzictwo przeszłości 11
II. Od totalitaryzmu do społeczeństwa obywatelskiego 13
1. Społeczeństwo polskie społeczeństwem masowym 14
2. Niewolenie umysłów 16
3. Kontestacja systemu 20
4. Stan świadomości społecznej społeczeństwa lat osiemdziesiątych 23
5. Społeczeństwo okresu przełomu 28
III. Społeczeństwo polskie społeczeństwem obywatelskim? 31

ZRÓŻNICOWANIE KLASOWO-WARSTWOWE. WSPÓŁCZESNE TEORIE I PROBLEMY (Andrzej Przymeński) 33
1. Wprowadzenie 33
2. Orientacja klasowa i uwarstwieniowa 34
3. Orientacja funkcjonalistyczna i konfliktowa 42
4. Orientacje materialistyczne i idealistyczne 52
5. Wielość orientacji: niedojrzałość teoretyczna i metodologiczna czy odmienność perspektyw poznawczych? 54
6. Klasy i warstwy społeczeństwa kapitalistycznego 56
7. Klasy i warstwy społeczeństwa polskiego 65

"NIEPRZEJRZYSTOŚĆ" ŚWIATA SPOŁECZNEGO WSPÓŁCZESNEJ POLSKI (Barbara Pogonowska) 70
1. Tematyka i poznawcze zamierzenia tekstu 70
2. Społeczny status inteligencji i intelektualistów 72

3. Tradycjonalizm i nowoczesność. Kulturowy kontekst i kryteria wyborów społecznych 79
4. Indywidualizacja czy wspólnotowość życia społecznego 80
5. Światopoglądowy charakter państwa. Sakralizm czy laicyzm 83
6. Regionalizm i ksenofobia czy europeizm i "otwarcie" na innych 85
7. Spiskowa koncepcja dziejów i teoria chaosu 91
8. Modele rodziny w Polsce 92
9. Zakończenie 96

O SYTUACJI KOBIET POLSKICH W DOBIE PRZEMIAN (Halina Zboroń) 97
1. Być kobietą w PRL 97
2. Żona - Matka - Polka. Polskie stereotypy 100
3. Równe, ale nie równiejsze 103
4. Nowa fala feminizmu 107
5. Feminizm a język 109
6. Początki ruchu feministycznego w Polsce 110

SPOŁECZNO-EKONOMICZNE ASPEKTY PROCESU PRYWATYZACJI (Andrzej Suwalski) 112

KONSEKWENCJE ROZWIĄZAŃ PRYWATYZACYJNYCH PRZYJĘTYCH W POLSCE I INNYCH KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ (Andrzej Suwalski) 120
I. Prywatyzacja kapitałowa 122
II. Program masowej prywatyzacji 125
III. Prywatyzacja likwidacyjna 129

ZAGADNIENIA DO DYSKUSJI 133
ZALECANA LITERATURA 134

WSTĘP

Socjologia, zgodnie z zatwierdzonym przez rady wydziałów ekonomii i zarządzania katalogiem studiów ekonomicznych, zaliczana jest do bloku ogólnych obligatoryjnych przedmiotów kierunkowych. Zajęcia z socjologii realizowane są zarówno w formie wykładów, jak i ćwiczeń. Brak odpowiednich pomocy dydaktycznych spowodował jednak, że realizacja tego przedmiotu - szczególnie ze studentami studiującymi zaocznie - była znacznie utrudniona.

W tej sytuacji pracownicy Katedry Socjologii i Filozofii przygotowali w formie pomocniczych materiałów dydaktycznych dwa skrypty z zakresu socjologii ogólnej, które odpowiadają na istniejące zapotrzebowanie.

Skrypt pierwszy pt. "Socjologia", ukazując w sposób maksymalnie zwięzły podstawowe zagadnienia socjologii, pozwala nie tylko zorientować się studentom w problematyce socjologicznej, ale także uczy myślenia kategoriami socjologicznymi i przygotowuje do lektury prac socjologicznych. Problemy omawiane w tym opracowaniu są zgodne z wymogami programu nauczania. Ukazują, możliwie wszechstronnie ludzi w ich wzajemnych stosunkach, a także struktury i procesy społeczne, które kształtują życie społeczne.

Skrypt drugi pt. "Wybrane problemy socjologiczne współczesnego społeczeństwa polskiego" jest ilustracją myślenia socjologicznego o procesach społecznych występujących obecnie w Polsce. Skrypt rozpoczynają rozważania dr G.Krzyminiewskiej na temat socjologii jako specyficznej formy samowiedzy społecznej. W rozważaniach tych autorka wskazuje, że w każdym społeczeństwie istnieje zapotrzebowanie na autorefleksję ludzi o obowiązujących ich normach, podejmowanych działaniach i egzystencji.Ponadto istnieje ścisła korelacja pomiędzy stanem społeczeństwa a wiedzą o nim i umiejętnością korzystania z tej wiedzy. Z tej też perspektywy wychodzi autorka w następnym opracowaniu, analizując

współczesne społeczeństwo polskie. Wskazuje, że jest to społeczeństwo w fazie transformacji, co oznacza, że wszystko co stanowiło podstawę dawnej rzeczywistości rozsypuje się i rozpoczyna się proces określania tożsamości w ramach nowych układów społecznych. Autorka wskazuje, że zmiana systemu musi iść w parze ze zmianą nastawień społecznych, chęcią aktywnego uczestnictwa w nowych warunkach, a zwłaszcza w wytworzeniu nowych wzorów zachowań społecznych adekwatnych do wymagań rzeczywistości państwa demokratycznego.

W kolejnym opracowaniu dr A.Przymeński podejmuje problem zróżnicowania społecznego wskazując, że jest to problem stanowiący swoistą bazę wszystkich naszych problemów społecznych. Autor, ukazując podstawowe orientacje teoretyczne w zakresie zróżnicowania społecznego, prezentuje sposób myślenia, który jest przydatny nie tylko przy podejmowaniu samodzielnych analiz tego problemu, ale przede wszystkim stwarza szansę postępu w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.

Zagadnienia te są także istotne ze względu na aktualną "nieprzejrzystość świata społecznego współczesnej Polski", który to problem podjęty jest w kolejnym opracowaniu przez dr B.Pogonowską. W tekście przedstawione jest bogactwo społecznych obszarów świata społecznego współczesnej Polski, jej pluralizm zasad i wartości rzutujących na kondycję społeczeństwa polskiego. W opracowaniu autorka nie tylko rejestruje przykłady nieprzejrzystości polskiego świata społecznego, ale także zachęca do refleksji nad różnorodnością i bogactwem wartości odpowiedzialnych za istnienie zjawisk i procesów tworzących aktualną polską rzeczywistość społeczną.

Szczegółową ilustracją polskich zawiłości społecznych jest kolejny tekst mgr H.Zboroń, poświęcony prezentacji sytuacji kobiet polskich w dobie przemian. Autorka wskazuje, jakie jest miejsce i status społeczny kobiet w Polsce, omawia przejawy nieróworzędnego traktowania kobiet oraz porównuje sytuację kobiet w Polsce do sytuacji kobiet na Zachodzie.

Końcowe rozdziały skryptu dotyczą przekształceń własnościowych. Mgr A.Suwalski najpierw ukazuje społeczno - - ekonomiczne aspekty procesu prywatyzacji, po czym przedstawia

konsekwencje rozwiązań prywatyzacyjnych przyjętych w Polsce i innych krajach Europy Środkowej.

Lista podjętych w skrypcie problemów socjologicznych, nurtujących współczesne społeczeństwo polskie, nie jest oczywiście wyczerpująca. Ponadto ujęcie poszczególnych zagadnień ma charakter autorski. Staraliśmy się jednak, aby przedstawione w skrypcie problemy ukazywały socjologiczny sposób myślenia o życiu społecznym, jego złożoności, wielokierunkowych oddziaływaniach i wpływie na zachowania człowieka. Socjologiczne myślenie - naszym zdaniem - ma także bardzo istotne znaczenie dla zrozumienia złożoności życia gospodarczego i podniesienia jego efektywności.

Henryk Januszek